

בית ספר אמיתי בר אילן – גוש דן

בית ספר לתורה למדע, ולטכנולוגיה

יוסף ומתתיהו

כאשר מעיינים לעומק בסיפור הפרשיות שלנו, הקשר הראשון שעולה על הדעת הוא דווקא לחג הפורים ולא לחג החנוכה. פרשני הדורות עמדו על מסכת קשרים לשוניים וענייניים בין שני הסיפורים יוסף ואסתר הינם יהודים שמוצאים את עצמם קרובים מאד למלכות ומצליחים בעזרת הצלחתם להציל את עמם מטבעות לשון רבים במגילה לקוחים מפרשיותינו ואין כאן המקום להאריך בעניין. אך כיון שאנחנו נמצאים בחג בחנוכה יש מקום לבדוק האם ניתן למצוא קשר לחג שלנו. דומה שנקודת הדמיון הינה ביכולת של אנשים שנמצאים בצומת מרכזי של החלטה להחליט החלטה נכונה ולכוון לדעת עליון. יוסף עולה לגדולה בזכות יכולתו לפתור את החלומות של השרים בבית הסוהר ולאחר מכן את חלומותיו של פרעה. אם כי ישנה הדגשה שהוא מצליח לחשוף את דעתו של ה', לא נאמר בשום מקום שה' גילה לו זאת באופן ישיר. בכל הפתרונות של יוסף ניתן למצוא היגיון בפתרון שהוא מציע דומה שגדולתו של יוסף היא ביכולת לראות את המציאות כפי שהיא ולא להתחמק ממנה. הוא יודע לראות שאחד השרים ייתלה, והוא יודע לראות שמצרים הגדולה והעוצמתית נמצאת בסכנת רעב במהלך חייו של יוסף, ימצא את עצמו מלמד את פרעה שה' מנהיג את העולם ושהוא מודיע לו כיצד לפעול. לאחר מכן ילמד יוסף את אחיו שלמרות שהם זממו עליו רעות ה', תיכנן את כל המהלך של ירידתו למצרים לטובת עם ישראל. ("אלוקים חשבה לטובה"). ישנו כנראה רגע מכוון בחייו של יוסף שהוא מבין שהוא חלק ממהלך היסטורי שמוליך הקב"ה והוא חותר כל הזמן לקראת ההבנה מהו תפקידו במהלך זה. כאשר מעיינים בסיפור של חנוכה ניתן לתמוה מהיכן שאבו מתתיהו ובניו את התעוזה להיכנס למהלך של מרד ומלחמה נגד המעצמה היוונית מאבקם נראה חסר סיכוי מכל הבט שהוא ואף על פי כן הם בטוחים שהקב"ה נמצא לצידם. ישנו כנראה רגע מכוון שבו מבינה משפחת מתתיהו שהם נמצאים בצומת של החלטה משמעותית ושהם חייבים לעשות היסטוריה. ממבט ראשון ניתן למצוא מגמה הפוכה לשני הסיפורים שכן יוסף מסמל את היהודי שמבין שצריך לפעול לצד מלך המעצמה, ואילו מתתיהו ומשפחתו מנהלים מאבק עיקש נגד המעצמה. אך הנסיבות השונות שבכל דור מחייבות לקבל את החלטה באם לפעול עם או נגד. **עלינו לשאול את עצמנו מהו הרגע המכוון שבו אישים אלה הבינו שהם חלק ממהלך גדול?** את התשובה לכך ניתן לחפש בסיפור אשת פוטיפר במקרה של יוסף ובמקרה של ההשתחויה לפסל אצל מתתיהו. בסיפור אשת פוטיפר המרחק בין יוסף הצדיק לבין כישלון היה קטן ביותר. מהו הדבר שנאחז בו יוסף כדי להימנע מחטא באותו רגע גורל? במקביל לכך נשאלת השאלה כיצד הצליח מתתיהו לעמוד ולסרב תוך כדי סיכון עצמי לצו של השתחויה לפסל לשאלה זו ישנו משקל רב מכיון שבשני המקרים מדובר ברגע שאין ממנו חזרה. מרגע שיוסף סירב לאשת פוטיפר הוא הידרדר לבית הסוהר כדי שמשם יוכל לעלות לגדולה. וכך גם אצל מתתיהו, מרגע שמרד בנציג היווני, היה ברור שיצא לדרך מרד שספק אם שיער מתתיהו לאן הוא יוביל. כיצד מכין אדם את עצמו לרגע כל כך מכוון? **זהו אולי הקשר בין פרשתנו לבין סיפורו של חנוכה.** עניינה של התורה היא להכין את האדם לאותו רגע לא צפוי שבו תידרש הכרעה גורלית של להיות או לחדול. בפרשיות אלה מציינים את ראשיתו של עם ישראל ואנו למדים שיוסף ניצל מחטא בזכות החינוך ה"עברי" שהיה טבוע בו. חז"ל מדגישים שדמותו של אביו יעקב הצילה אותו מהחטא הקשה. חג החנוכה הוא החג שבו אנו לומדים כיצד באותו דור היו בני אדם שהיו מושרשים בעולמה של תורה ויצאו בהכרזה "מי לה' אלי".

חג החנוכה הוא חג החינוך שבו אנו למדים על כוחו של חינוך ועל כוחה של משפחה. מדובר באדם אחד ובמשפחה אחת שחוללו מהפכה שמעניקה לנו השראה עד היום. גם אצל יוסף וגם אצל מתתיהו ראה הקב"ה את ההתעלות שהייתה באותו רגע נשגב ואף הוא עשה את חלקו והצליח בידם את הצלתו של עם ישראל.

שבת שלום וחנוכה שמח,

הרב יוני ברלין – מנהל ביה"ס